

เอกสารคำแนะนำทางวิชาการ ประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

แผนแดงพืชน้ำมหัศจรรย์ช่วยลดต้นทุน

แผนแดงที่ขึ้นอยู่ตามแหล่งน้ำธรรมชาติในบ้านเรา เป็นแผนแดงสายพันธุ์ *Azolla pinnata* มีขนาดเล็กกว่าแผนแดงสายพันธุ์ที่กรมวิชาการเกษตรพัฒนาขึ้นมา (สายพันธุ์ *Azolla microphylla*) เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ประมาณ ๑๐ เท่า ทำให้ขยายพันธุ์ได้ช้ากว่า

การนำแผนแดงไปใช้

แผนแดงสด ถ้าใส่ในนาข้าว เกษตรกรควรนำไปหว่าน ๒ ช่วง ด้วยกัน ช่วงแรก หว่านแผนแดงก่อนตีเทือก เพื่อให้แผนแดงไปเพาะขยายในนา ๒๐ วัน แล้วไถกลบ เมื่อแผนแดงย่อยสลายก็จะเริ่มปลดปล่อยไนโตรเจนออกมา ดังนั้น เมื่อตีเทือกเสร็จก็หว่านข้าวหรือดำนาได้เลย อีกช่วงหนึ่งถ้าเป็นนาดำ ให้ดำนาไปก่อน แล้วหว่านแผนแดงลงในนา แผนแดงจะไปขยายพันธุ์เต็มท้องนา เพราะนาดำมีลักษณะเป็นบ่อน้ำตื้น ประโยชน์ที่ได้ตามมาก็คือ แผนแดงจะช่วยบดบังแสงแดด ป้องกันไม่ให้วัชพืช ข้าววัชพืช ข้าวสปีด หรือข้าวตืด ที่ติดมากับรถเกี่ยวข้าว ตกค้างอยู่ในนาเจริญเติบโตขึ้นมาในนาข้าว การเลี้ยงแผนแดงในนาแล้วไถกลบก่อนปักดำ สามารถเพิ่มผลผลิตได้ทัดเทียมกับการใส่ปุ๋ยยูเรีย อัตรา ๔.๘ กิโลกรัมต่อไร่ และการเลี้ยงแผนแดงหลังปักดำก็ให้ผลผลิตทำนองเดียวกัน หรือการไถกลบทั้ง ๒ วิธีร่วมกันก็สามารถเพิ่มผลผลิตข้าวเปลือกได้ โดยเฉลี่ย ๑๖๐ กิโลกรัมต่อไร่

แผนแดงมีโปรตีน ไขมัน เซลลูโลส และแร่ธาตุต่างๆ เป็นส่วนประกอบจำนวนมาก จึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นอาหารสัตว์ได้ โดยเฉพาะการเลี้ยงปลาในนาข้าวที่มีแผนแดงอยู่ด้วย สามารถทำให้น้ำหนักของปลาและขนาดของปลาเพิ่มขึ้นมากกว่าปลาที่เลี้ยงในนาข้าวโดยไม่มีแผนแดงร่วมด้วย และยังทำให้ต้นข้าวได้รับปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอตลอดฤดูทำนาจากมูลปลาที่ถ่ายออกมาหลังจากกินแผนแดงเข้าไป ซึ่งทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นอีกด้วย

แผนแดงแห้ง เนื่องจากแผนแดง เพิ่มปริมาณตัวเองอย่างรวดเร็ว เราก็เก็บรวบรวมมาตากแดดไว้ให้แห้ง เก็บใส่กระสอบไว้สำหรับใช้ปลูกพืช แผนแดงแห้ง ๒๐ กรัม ต่อดินวัสดุเพาะ ๑ กิโลกรัม โดยแผนแดงแห้ง มีคุณสมบัติไม่แตกต่างจากแผนแดงสด เพราะองค์ประกอบของแผนแดงมีไนโตรเจนค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับปุ๋ยยูเรีย แผนแดงแห้ง ๖ กิโลกรัม เท่ากับ ปุ๋ยยูเรีย ประมาณ ๑๐-๑๒ กิโลกรัม ซึ่งเพียงพอสำหรับการปลูกพืช

แหล่งที่มา : ข้อมูล/ภาพ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

รวบรวมโดย : นางสาวณัฐนิชา นันต์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๖ จังหวัดเชียงใหม่
กรมส่งเสริมการเกษตร โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๐ ๘๖๖๖